ગુજરાતી બીજી ચોપડીના અર્થ.

છપાવી પ્રસિદ્ધ કરનાર.

પી. એચની કંપની.

અમદાવાદ.

ચંદ્રપ્રકાશ પ્રેસ.—અમદાવાદ.

સંવત ૧૯૫૭ સને ૧૯૦૧

કીંમત ૦-૩-૦

ગુજરાત વિદ્યાપીઠ ગ્રંથાલય
અમદાવાદ
[illegible]
[illegible]

गूजरात विद्यापीठ ग्रंथालय

[गुजरातनां आदिवासी [illegible] विभाग]

अनुक्रमांक २१० वर्गांक

पुस्तकनुं नाम ગુજરાતી બીજી ચોપડીના

-૧થી

विषय ग्रा [illegible]

ગુજરાતી બીજી ચોપડીના અર્થ.

કવિતાની સમજુતી સાથે.

પાઠ ૧ લો.

ઉકેલતાં=વાંચતાં
શીખામણ=બોધ, ફા
યદાની વાત
મજાની=સારી
સાચવજો=જાળવજો
બોલીએ=ઉચ્ચાર ક
રીએ, સાદ કાઢીને
કહીએ.
અક્ષરે=હરફો
આવડયા=શીખ્યા
બગાડશો=ખરાબ કરશો
પૂરા=બરાબર
બોલ=શબ્દ
ગાં=નળી
ડાહીડાહી=સારી સારી
ડહાપણ ભરેલી
છેકતાણીને=બહુ ખે
ચીને
ધીમે=હળવે
સાદે=ઘાંટે
સૌ=બધા

પાઠ ૨ જો

શોભાય=સારી દેખાય
વિગતેથી=વિગતવાર
થી, સમજણથી
ચોપડીઓ=પુસ્તકો
કારજ=કામ
હૈડું=મન
સમજણ=અક્કલ બુ
દ્ધિ
હરખાય=ખુશી થાય
સાર=મતલબ, ફાયદા
ની વાત
ઘાલીને=રાખીને
વિચાર=મનસુબો
સઘળો=બધો

સારી ચોપડીઓ સારી દેખાય છે તે જોઇને મન ખુશી થાય છે પણ જો તે વિગત વારથી વંચાય તો તેમાંથી કામ થાય જેમ જેમ

મન રાખીને વાંચે તેમ તેમ તેનામાં સમજણ આવે તે વાંચે ખરો પણ તેનો વિચાર કરે નહી તો તે બધી મતલબ સમજે નહીં.

પાઠ ૩ જો

લાવ્યો=આણ્યો
રાણા=રાજા
તપેલામાં=પાતેલામાં, ધાતુનું પહોળામો નું વાસણ
બારણામાં=ઘરમાં
પેસાશે=અવાશે જ વાશે
પાટો=લાંબો ફાટેલો લૂગડાનો કડકો
ઓરીને=રાંધવા મૂ કીને

પાઠ ૪ થો

ફરિયાદ=અરજ
એકલાં=જાતે, પંડે
પકડાવી=ઝલાવી
મંગાવ્યો=બોલાવ્યો
મહારાજ=મોટારાજા
ગભરાઇને=અકળાઇને
હુકમ=ફરમાસ, ફરજ આજ્ઞા
કહ્યું=કીધુ
કને=પાસે
ફાડીને=કાપીને,ચીરીને

પાઠ ૫ મો

બૂમેબૂમ=ધાંટેધાંટા
ગોવાળીઓ=ગાયો ભેં સોનો ચરાવનાર
છેવટ=છેલ્લે, આખરે
ગોવાળણી=ગોવાળી આની વહુ
વાળ્યો=દીધો
કાંણી=એક આંખે આંધળા
કાઢયો=બહાર આણ્યો
આગળ=પાસે
પોળી=રોટલી
ખીર=ચોખાને રાંધીને પછી દૂધ નાંખીને ઉકાળે ને પછી ખાં ડ નાંખે એટલે ખીર થાય

પાઠ ૬ ઠો

તપાર્વ=ફેર્ના કરી
લુચ્ચાઇ=ઢોંગાઇ
પાટલો=લાકડાના પાટી આનું કરેલું બેસવાનું
ઠોકયો=માર્યો
લાલચોળ=ઘણોરાતી, ધગધગતી
રીસ=ગુસ્સો
ખૂબ=ઘણો
બોલતાં=કહેતાં, ઉચ્ચ રે કરતાં
વાંક=ગુનો
ફળ=ફાયદો
પેઠે=માફક, ગોડ
દાઝી=બળી
ખોટી=જૂઠી, અમથી બનાવટની

પાઠ ૭ મો

બહુ=ઘણું
ગાગર=પાણી ભરવા નું તાંબાનું વાસણ
ઓસડ=દવા
ઝેર=વિખ
સાજી=સારી
રોજ=હમેશાં
વાર=વખત
બગાડે=ખરાબકરે
મેલાં=ખરાબ
ડાહી=શાણી, સારી
માને=ગણકારે, કહ્યુંકરે
માંદીપડી=દુઃખ થયું
વધારે=ઘણું

પાઠ ૮ મો.

વરસાદ=મેહ
ગીત=ગાણું, રાગ કાઢીને ગાવું
પ્રસાદ=ખાવાનું
કારેલાં=એકજાતનું ફળ તેનું શાક થાય છે
દેડકો=એક જાતનો પાણીમાં રહેનારો પશુ
ઘેબરીઓ=ઘેબરના જેવા મીઠા
ઉની ઉની=ગરમાગરમ
નેવલે=નેવે, નેવાંએ
નઠારી=ખરાબ
તાણી=ખેંચી
હાક=બરાબર
બોલ=શબ્દ

હે વરસાદ તું આવ તારો પ્રસાદ ઘેબરના જેવો મીઠો છે તેથી ઉની રોટલીને કારેલાંનુ શાક થાય છે. એટલે બધું અનાજને શાકભાજી વિગેરે પાકે છે.

આવરે વરસાદ નેવલે પાણી એટલે વરસાદ આવે ને ઘણું પાણી પડે તેથી નઠારી છોકરીને દેડકે તાણી. એટલે નઠારો કાદવ કચરો તણાઇ જાય.

પાઠ ૯ મો.

જણુસ=વસ્તુ
ટટુ=નાનોઘોડો
પારકો=બીજાનો
એકજ=સરખાં, બરાબર

પાઠ ૧૦ મો.

પાડું=ભેસનુ બચ્ચું
નીરે=નાંખે
જકડી=હઠીલું, આકુ
પ્રેક્ષ=કણબી, માણસની જાત
રાતે=સાંજે, અંધારૂ થશે
જતન=રક્ષણ,સાચવણ
સંભાળ=બરદાસ, ખબર
વાડો=ઘરની પાછળ ઢોર બાંધવાની ખુલ્લી જગા
વાછરડાં=ગાયનાં બચ્ચાં
ઓસડવેસડ=દવા વિગેરે બીજા ઉપાય
ચારો=ઘાસ
ચારવાને=ઘાસ ખાવાને
એકાદ=એક
થાકીજાય=શકતી રહે નહીં તે
ઉચકી=ખાંધે બેસાડી ઉપાડી
માનતું=કરતું, ગણુકારતું

પાઠ ૧૧ મો.

ચેન=મજા, સુખ
બખીખાને=કેદખાને
સમજાવ્યું=શીખામણ દીધી
વિચાર=મનસુબો
અહીંઆંથી=આઠેકાણેથી
નીસરી=નીકળી
ફરાય=ચલાય, આવ જવાય
વાંસે=પાછળ

લાગ=દાવ
છુટું=બાંધ્યા વગરનું એકલું
મન=મરજી
ઘેલું=ગાંડું, સમજણ વગરનું
દુઃખી=હેરાન
જક=હઠ
છોડે નહિ=મુકે નહિ

પાઠ ૧૨ મો.

ફાવ્યો=જડ્યો, મળ્યો હાથમાં આવ્યો
અણસમજ=સમજવગરના
વગડામાં=જંગલમાં
કોતર=ગુફા
સટકી=નાશી
ડાહ્યા=સાણો, સમજુ
મોડીરાતે=બહુ રાતજાય ત્યારે
છાનુમાનું=ચુપચુપ કોઇ જાણે નહીં તેમ
ઝાલીને=પકડીને
અંતે=છેવટે
માનવી=કબુલ કરવી
ભલું=સારૂં
પાડોશી=પાસેના ઘરમાં રહેનારા

પાઠ ૧૩ મો.

છેક=ઘણું
માન્યુ=ભાવે તેટલું
ચરવાને=ખાવાને
વાઘ=એકજાતનું ફાડી ખાનાર જનાવર
વાસ=રહેઠાણ
પ્રાણ=જીવ
વનમાં=વગડામાં
દુખિયું=દુઃખવાળું, હેરાન
ચિત્ત=મન
અવસ્થા=હાલત, દશા
નાઠું=નાસીગયું

વાડામાંથી એક પાડું છુટી જઇને આઘું નાશી ગયું મનને ભાવે તેટલું ઘાસ ખાવાને વગડામાં જઇને રહેઠાણ કરયું વળતી વાઘે તેનો જીવ લીધો એવું અજાણ્યું દુઃખ થયું જે મનમા સમજીને નાશીજાય તેની આ દશા થાય

પાઠ ૧૪ મો

પલાળે=ભીની કરે
ચીકણી=ચોંટી જાય તેવી
ઠીકરાંનાં=માટીનાં
ભરવાના=ઘાલવાના
અધરકે=જમાવે, ઠારે
ગોરસ=દહીં દુધનું હાંલ્લું
જાત=ભાત, રીત
કોડીઆં=દીવો કરવાનું નાનું પહોળા મોંનું માટીનું વાસણ
નરમ=પોચી
બેડું=ગાગરને ઘડો બે ભેગાં હોય ત્યારે
દોહણી=છાશ લાવવાનું માટીનું નાનું વાસણ

પાઠ ૧૫ મો

પાળે=કોરે, કિનારે,

કાંઠે
ફેંકવા=નાંખવા
તળાવ=નાનું સરોવર
બગાડ=નુકસાન
વાગ્યા=લાગ્યા
મંડયા=મચ્યા
કાયર=હેરાન
જવાબ=ઉત્તર
ધડાધડ=જોસબંધ
રમત=ખેલ, ગમત
કશીએ=લગારે, કંઇપણ

પાઠ ૧૬ મો

બેનપણી=સહીપણી
નોતરૂં=તેડું, જમવાનું કહેવું તે
ભૂંગળી=બળતું ફુંકવાની નળી
વેલણ=રોટલી વણવાનું લાકડાનું હથિયાર
તપેલી=પાતેલી
કડછી=નરમ વસ્તુ કાઢવાનું લાંબા હાથાવાળું ધાતુનું વાસણ
તાસક=ઢાંકવાનું ધાતુનું વાસણ
વખત=વેળા
રાંધું=રસોઇ કરું
મોંઆગળ=નજરઆગળ

પાઠ ૧૭ મો

મણા=કસર ખામી
ધાણી=શેકવાથી ફુટેલું અનાજ તે જાર બાજરીની થાય છે
પહુંઆ=ભાતને શેકી તથા ખાંડીને બનાવે છે તે
ભાંડવું=ખોટું બોલવું ગાળો દેવી
ટેવ=ખો
જરાએ=લગારે
કજીઓ=કંકાસ
મૂકાવી=છોડાવી
વહેલી=જલદી

પાઠ ૧૮ મો

છોટીઓ=છોકરાનું નામ છે
બાળક=નાનું છોકરૂં
મેલાય=મૂકાય
દેખાય=જણાય
ભાણો=બેનનો છોકરો
વાર=વખત
આટલી=આવડી
તેડવા=બોલાવવા

પાઠ ૧૯ મો

નિશાળીઆ=નિશાળમાં શીખનારા છોકરા
કૂદાવતી=કૂદકારા મારતી, છલંગો મારતી
ભણેલાં=શીખેલાં
પરીક્ષા=તપાસણી
ઇનામ=સરપાવ, સારૂં કામ કર્યા બદલ ખુશીથી કંઇ આપવું તે
સાહેબ=ઉપરી, મોટા અધિકારવાળો માણસ
બાકી=બીજાં રહેલાં
જોવા–તપાસવા

પાઠ ૨૦ મો

ઉતાવળ=જલદી
સામટું=બધું, એકીવારે
નીકળ્યો=બહારઆવ્યો
મૂઠો=બાચકો
અલ્યા=છોકરાને નામ દીધા વગર બોલાવવો તે
ગાગર=સાંકડા મોંનું ધાતુનું વાસણ
સાંકડું=નાનું
અટકીરહ્યો=ભરાઇરહ્યો
એકફેરે=એકી વખતે

છેલ્લો વારે=છેવટે
લગારે=જરાએ

પાઠ ૨૧ મો

સાતપુછડીઓ=સાત પુછડી વાળો
બાંડો=પૂછડી વગરનો
ખીજવવું=ચીડવવું
કપાવી=વઢાવી
હજામ=વાળંદ, વાળ ઉતારવાનો ધંધો કરનાર માણુસનીજાત
ચીડવે=ખીજવે
બેટા=દીકરા
બોલેનહી=કહેનહી

પાઠ ૨૨ મો

કામકાજ=ધંધો, રોજગાર
બિચારો=બાપડોગરીબ
સુતર=રૂને કાંતીને લાંબા તાર કરેલા હોય તે
કોદાળી=ચાંચવા જેવું ખોદવાનું લોઢાનું હથિયાર
મજુર=વેતરો મજુરી કરનાર માણુસની જાત
બાઇડીઓ=બૈરીઓ
કલમ=લેખણ
દરજી=લુગડાં શીવવાનો ધંધો કરનાર માણુસની જાત
સાંધા=કડકા
ધોબી=લુગડાં ધોવાનો ધંધો કરનાર માણુસની જાત
મોતી=એક જાતનું કીમતી રત્ન
અક્ષર=દસ્કત
ખપ=જરૂર, કામ
ઠીક=બરાબર=સારૂ
હાથવતી=હાથથી
જમીએછીએ=ખાઈએ છીએ

પાઠ ૨૩ મો.

ધ્યાન=ચિત્ત=મન
પાંસરા=સીધા
ફરો=ચાલો
વેળાસર=બરાબરવખતે
માયા=હેત
મન=ચિત્ત
વઢવું=લડવું
ભુલ=ચુક, ખોટ
ઠેકાણે=જગાએ
બતાવે=દેખાડે
કદી=કોઇ વખત
ખોટું=નઠારૂ, ખરાબ
ફરીને=બીજી વખત
કરશોમા=કરશો નહિ
છુટી=રજા

પાઠ ૨૪ મો.

નિત્યે=દરરોજ
ચિત્ત=મન
રૂડી=સારી
પેર=રીત
ગુરૂની=મહેતાજીની
ચોડી=લગાડી
શિક્ષા=શીખામણ
નીસરી=નીકળી
પાંસરૂં=સીધું

દરરોજ નિશાળે જવું અને ચિત રાખીને ભણવું મહેતાજીની શીખામણ માનવી એવી સારી રીત રાખવી મનને રમતમાં રાખવું નહીં. એ સારી રીતે સમજવું ને નિશાળમાંથી નીકળીને સીધા ઘેર જવું.

પાઠ ૨૫ મો.

વિઆવાની=જણવાની
બચ્ચાં અવતરવાની
ગાડાવાળો=ગાડું ચલા
વનાર=ગાડું હાંકનાર
માણસ
રોકીને=ઘેરીને
નીચે=હેઠળ
વિચાર્યું=ધાર્યું, મ-
નસુબો કર્યો
રસ્તો=માર્ગ
ઠેકાણું=જગા
બિચારે=બાપડે, ગરીબ

પાઠ ૨૬ મો.

શેરડીનું=એક જાતનો
ગળ્યો સાંઠો જેમાંથી
રસ નીકળે છે તેનો
ગોળ બને છે
ટોપલી=સુંડલી, વાંસ
ની સળીઓને ગુંથી
ને કંઇ પણ વસ્તુ ભ
રવાનું બનાવે છે
કોપરાં=ટોપરાં
ભીંતો=દિવાલ
દાણાં=અનાજ
માર્ગે=રસ્તો
કાઢીને=બહાર આણીને
બારો=જથ્થો=એકઠું
બાંધવું
છાપરું=ઘરનું ઢાંકણું
કનેથી=પાસેથી
ધણી=માલીક
દાંડા=નળીઓને બદલે
જે સાંઠાના કડકા
નાંખ્યા તે
શેરડીવતી=શેરડીવડે
શેરડીનાથી
છાયું=સાંચ્યું, નળીઆં
ચઢાવ્યાં

પાઠ ૨૭ મો.

કમાડ=બારણાં
ઉઘાડશો=ખુલ્લાં કરશો
ભીંતરડી=ભીંતો
છાયાં=બનાવ્યાં,સાંચ્યાં
કેરાં=નાં
રખડવા=રઝળવા
આકું=હઠીલું=જક્કી
વાશીને=બંધ કરીને
વલે=દશા
માં=નહિ
શીખામણ=સમજણ
માને=કબુલ કરે

પાઠ ૨૮ મો.

અમથી=નકામી
પાર=જક્કી, હઠીલું
રઝળવા=રખડવા
જોડેલી=બનાવટની, બ
નાવી કાઢેલી
કમાડવાશીને=બારણાં
બંધ કરીને
આવડતું=શીખેલું.
સમજ=બુધ્ધી, અકલ

પાઠ ૨૯ મો.

સવારમાં=વહાણામાં
પહોળું=ઉઘાડું
ચોપડયાં=લગાડયાં
નહોર=નખ
તાણતો=ખેંચતો
ભેંકડો=રાગડો, મોટા
ઘાંટાથી રોવું તે
ઊંદરડી=ઉંદરનું બચ્ચું
લાહે=બળતરા
ટેવ=ખો, પ્રકૃતી, આદત
જરા=લગાર
છોડતો=મુકતો
મટી=ઓછી થઇ ગઇ
ગાંડાં=નાદાન, સમજ
ણ વગરનાં

પાઠ ૩૦ મો

તાંબાકુંડીઓ=તાંબા
નું વાસણ
ધોળાશ=ધોળું ઉઘડતું

અથડાય=પછડાય
માંજેલાં=ઉટકેલાં સાફ કરેલાં
પિતળનાં=એક જાતની ધાતુનાં
સાચવવાં=જાળવવાં
ગોભાય=ખાડો પડે
ચળકતાં=શોભીતાં
જણાયછે=દેખાયછે
કાંસાનાં=એક જાતની ધાતુ છે
ફુટીજાય=ભાગીજાય
કદાચ=કોઇ વખત

પાઠ ૩૧ મો

નાનીશી=નાની
પિછોડી=ખેસ
પોતડી=ધોતલી
હીરકોરી=રેશમની કોરની
જામદાની=એક જાતનું ઝીણું લુગડું
હલકી=થોડી કીમતની
અંગરખી=કેડીયું, શરીરે પહેરવાનું લૂગડું
નામાં=નામ

પાઠ ૩૨ મો

વાગોળવું=જે ખાધું હોય તે પાછું મોંમાં લાવીને ચાવવું
માખણ=જેમાંથી ઘી થાય છે તે
ખરીઓ=પગની એડીઓ
ફાટ=ચીરો
ભાવે=ગમે છે
બબ્બે=બે
ચરે છે=ઘાસ ખાય છે
ચિત્ર=છબી

પાઠ ૩૩ મો.

ગુણ=ફાયદો
અગણિત=ઘણાજ
નર=પુરૂશ
નાર=બાઇડી
જન્મતી=જન્મ થાય છે તેજ વખતથી
ખાંતે=હોંશથી
આધાર=ટેકો
જન=માણસ
સુખદાતા=સુખઆપનાર
પ્રાણ=જીવ
પશુ=ચારપગવાળાંપ્રાણી
પંખી=પાંખોવાળાં પ્રાણી
દેછે=આપે છે
સૌ=બધા
નર=પુરૂશ
નાર=બાઇડી
વાર=વખત
પ્રાણ=જીવ

ગાયમાં ગણાય નહીં તેટલા ફાયદાજ છે. તે સુખ આપનારી કહેવાય છે તે દહીં દુધ ને ઘી આપે છે તે બધા માણસ હોંશથી ખાય છે વળી નાનાં સ્ત્રી અને પુરૂશને જન્મ થાય છે તેજ વખતથી જુઓ તો તેમના જીવને ઘણું કરીને ઘી અને દુધનોજ ટેકો છે.

પાઠ ૩૪ મો

દુધપાક=દુધમાં થોડા ચોખા રાંધીને પછી તેમાં ખાંડ નાંખે તેને
હારે=ટાઢું પાડે, જમાવે
ખડખાં=કેટલાં

વલોવે=ઘોળે, ભાગી નાંખે, દહીંને પાણીમાં નાંખીને ખુબ હલાવે છે તેને વલોવવું કહેછે
તાવીને=ઉનું કરીને
જામી=બાઝી
લોચો=લોંદો, લચકો
ચાસણી=ખાંડને ઉની કરી માંહે ચીકાશ લાવે છે તે
બુરૂં=ધોએલી ખાંડ
માવો=દૂધને બાળીને લોચા જેવું કરે તે
પેંડા=માવામાં ખાંડ નાંખી ગોળીઓ વાળેલી હોય છે તે
બરફી=ખાંડની ચાસણી કરીને માંહે માવો નાંખીને પછી તેને ઠારે એટલે બરફી થાય
ખીર=ચોખા પાણીમાં રાંધીને પછી તેમાં થોડું દુધ નાંખે તે પછી ખાંડ નાંખે તેને ખીર
ખટાશ=ખાટી વસ્તુ
ભેળીને=મેળવીને

પાઠ ૩૫ મો.

જુઠો=ખોટું બોલનાર
લેખણ=કલમ
સંતાડીને=છુપાવીને
છાનામાના=કોઇ જાણે નહીં તેમ
પડેલી=પડીગએલી
માન્યું=કબુલ કર્યું
ટેવ=ખો=આદત,પ્રકૃતી
વેળા=વખત
ખોટી=નઠારી

પાઠ ૩૬ મો.

પાવલી=ચાર આનાની કીમતનો સરકારી છાપનો રૂપાનો શિક્કો
માનવું=કબુલ કરવું
ચોરી=છાનામાના લેઈ લેવું
લટકાવી=ટીંગાવી
કાગળ=તાવ
કોટ=ડોક, ગળું
ફજેતી=ગેરઆબરૂ, ખોટી આબરૂ
છાનુંમાનું=કોઇ જાણે નહીં તેમ
પકડાઇ=ઝલાઈ
કને=પાસે
વલે=દશા=હાલત
ચોડીને=ચોંટાડીને
કીધો=કર્યો

પાઠ ૩૭ મો.

દીકરાની=છોકરાની
વાળુ=રાતના ખાવું.
વઢવું=લડવું
શરમાયો=લજવાયો
પહેલાં=અગાઉ, પહેલેથીજ
હવાલ=હાલત, દશા વલે
સોંપ્યો=તાબે કર્યો
તેડાવીને=બોલાવીને
જણસ=વસ્તુ
કશું=કંઇ પણ

પાઠ ૩૮ મો.

કદી=કોઇ વખત
પાપી=ખોટું કામ કર
નારો—નઠારો
જુઠ—ખોટીવાત
શોભે—સારી દેખાય
પૂરો—બરાબર

સ્નેહ-હેત માયા
રાચે=ખુશીથાય
જગપતિ-જગતનો ધ ણી પરમેશ્વર
ઉપાય-ઇલાજ
દેહ-શરીર
બાળક-નાનાં છોકરાં
સુખ-મજા, ગમત

જે કોઇ વખત પણ જુઠું બોલે તેને પુરેપુરો પાપી જાણવો તે માટે હે નાનાં છોકરાંઓ તમે એવો ઉપાય કરશો નહીં સાચું બોલવા માં ઘણું સુખ છે સાચાથી બધાની સાથે હેત કહે છે સાચેથી પરમેશ્વ ર પણ ખુશી રહે અને સાચેથી શરીર પણ શોભે છે.

પાઠ ૩૯ મો.

મેવો-દરાખ, ચારોળી પીસ્તાં, બદાંમ, જા બુ, કેરી, જમરૂખ વ ગેરે ફળ.
ગાંધી-કરિયાણું વેચ નાર
બદામ=એકજાતનોમેવો
ઓળખીતો-જાણીતો
દુકાન-બજારમાં માલ વેચવાનું ઠેકાણું
દરાખ=લીલો મેવો
કાજુ-મેવો છે
વાટી=ટોપરાના ગોટા નું અડધીઉં
મગફળી-મગનીશીંગ વિલાયતીશીંગ, ભોય શીંગ
ખજુર-ખજુરીના ફ ળને પીલીને કરેછે તે
મામા-માનોભાઇ
ચારોળી=મેવોછે
બતાવી=દેખાડી
ભાણીઓ=ભાણો, બે નનો છોકરો
ખારેક-ખજૂરીનું સુ કાએલું ફળ

પાઠ ૪૦ મો.

સાતવાર-રવિ, શોમ મંગળ, બુધ, ગુરૂ. શુક્ર, શની
ચંદ્રમા=ચાંદો
દિવસ-દહાડો
વાર=અઠવાડીઆનો એક દિવસ, વખત
છુટી=રજા
કેડે-પછી
ચાલ-રીવાજ, રીત

પાઠ ૪૧ મો.

જબરી=જોરાવર
વહાણામાં=સવારમાં
માંસ=ગોસ, ચરબી
ચચ્ચાર=ચાર
કીડા=લાંબાઝીણાજીવડા
કુદકા=ઠેકડા મારતા
ડાલતો=ધુણતો,હાલતો
લાંઠ=લુચ્ચા, તોફાની
મહેનતુ=મહેનત કરનાર
માળો=પક્ષીને રહેવાનું ઠેકાણું
મુએલાં=મરી ગએલાં
ફોડી=ભાગી
ફાવે=દાવ આવે
કા, કા,=કાગડાનું બોલ વું તે
નસાડે=હાંકી મૂકે
જનાવર=જાનવર,
સાંજ=સંધ્યાકાળ,દીવા બત્તીનો વખત,

પાઠ ૪૨ મો.

ભાળો=જુઓ
રાગ=શોર, ગાવાનો અવાજ
કાગ=કાગડો
ચાંપે=તાકે
પાંખાળો=પાંખોવાળો
હણવા=મારવા
ચતુર=હોંશિયાર,
જલદી=તરત, ઝટ
રૂપાળો=સારો
ચાહે ઇચ્છે
ચિત્તમાં=મનમાં
ચેતી=સમજી

કાળો કાગડો માળો બાંધવા બેઠેલો તમે જૂઓ તે બે પાંખો વાળો બોલે છે પણ તેનો રાગ કાંઇ સારો નથી કોઇ કાંકરો લઇને તેને તાકી ને મારવા ધારે તો તે ચતુર પક્ષી મનમાં સમજીને તરત ઉડી જાય છે.

પાઠ ૪૩ મો.

સગાં=સગાં વહાલાં,
પીતરાઇ=કાકાના વંશના, કુટુંબી
સાળીઓ=વહુની બેનો
મોળાઇ=મોસાળની તરફનાં
બનેવી=બેનનો વર
ભત્રીજો=ભાઇનો છોકરો
માસો=માશીનો વર
ભાણેજ=બેનનો છોકરો
ફુઓ=ફોઇનો વર
વર=ધણી
વહુ=બૈરી
સાળો=વહુનો ભાઇ

પાઠ ૪૪ મો.

જમાઇ=દીકરીનો વર
સાવકાં=બાપ એકને મા જુદી તે ઓરમાઇ
વેવાઇ=વરવહુના બાપ એકબીજાને વેવાઇ કહે છે
વેવાણ=વરવહુની મા એક બીજાને વેવાણ કહે છે
સંપીને=હળીમળીને
દુધભાઇ=મા એકને બાપ જુદા જુદા હોય તે દુધભાઇ કે આંગળીઆત કહેવાય
વરવહુ=ધણી ધણીઆણી
સાસુ=છોકરાને વહુની મા ને છોડીને વરની મા
સસરો=છોકરાને વહુનો બાપ ને છોડીને વરનો બાપ

પાઠ ૪૫ મો.

કાપડ=કપડ, લુગડાં
ચૌટું=બજાર
હાટ=દુકાન
ખાદી=એક જાતનું લુગડું, જાડું લુગડું
ફડાવ્યું–ચીરાવ્યું, કાપ મુકાવ્યો
વાણોતર–ગુમાસ્તો
દોશીવાણીઆ–કાપડ વેચનાર
બાસ્તો–એક જાતનું ઝીણું લુગડું
કાલે–બીજે દિવસે
સેલું–એક જાતનું જાડું રાતું લુગડું
જાજમ–સારું પાથરણું

કાજે–વાસ્તે
તેડીગયા–સાથેલઇગયા
જામદાની–એકજાતનું
ઝીણું લુગડું

પાઠ ૪૬ મો.

મહિના–ત્રીસ દિવસ
નું સામટું નામ
વરસ–બાર મહિનાનું
સામટું નામ
દીવાળી–વરસનો છે
લ્લોદિવસઆસોવદી
૦)) અમાસનોદિવસ
ઉતરાણ=મકરસંક્રાંતિ
અખાત્રીજ=તહેવારનો
દિવસ વૈશાક શુદ
ત્રીજનો દિવસ
વસંત=રૂતુનું નામ
એ રૂતુમાં ઝાડનાં
પાંદડાં ખરી જઇને
નવાં આવે છે
પર્વ=તહેવાર
રામનવમી=રામચંદ્રજી
નો જન્મ દિવસ
ચૈતરશુદ નોમનો
દિવસ
શિયાળો=જે વખતમાં
ટાઢ પડે તે
ઉનાળો=જે વખતમાં
તાપ પડે તે
ટાઢ=ઠંડક
બાર મહિનાનાં નામ
કારતક માગશર પોશ
માહ ફાગણ ચૈતર
વૈશાખ જેઠ અશાડ
શ્રાવણ ભાદવો આસો
દેવદીવાળી=ઠાકોરજી
ની દીવાળી કારતક
શુદ પૂનેમનો દિવસ
વસંતપંચમી=વસંત
રૂતુ બેસવાનો દિવસ
માહાસુદ પાંચમ
હોળી=એ તહેવાર છે

પાઠ ૪૭ મો

ચોમાસુ=વરસાદના
દિવસ
પજુસણ=શ્રાવક લોક
ના તહેવારો શ્રાવણ
વદ અગીઆરસથી
ભાદરવા શુદ ચોથ
સુધી
દશરા=વિજયા દશમી
એ તહેવાર છે આ
સો સુદ દશમ
વરસાદ=મેહ આકાશ
માંથી પાણી પડવું તે
શ્રાવણ=એ મહિનાનું
નામ છે હિંદુના વ
રસનો દસમો મહિનો
પખવાડીઉં=પંદર દિ
વસનું
ગોકળઆઠમ=જન્મા
ષ્ટમી શ્રીકૃષ્ણનો જ
ન્મ દિવસ શ્રાવણ
વદી ૮
ઉતરતાં=પુરા થતાં
શરાધીઆં=મરી ગએ
લાની તિથી ભાદરવા
સુદ પૂનેમથી ભાદરવા
વદ અમાંસ સુધી
૧૬ દિવસ
ગણપતિચોથ=ગણપ
તિનો જન્મ દિવસ
ભાદવા સુદ ચોથ
મેળા=ઘણામાણસોનું
ભેગા થવું
તિથી=દિવસ

પાઠ ૪૮ મો

વાજાં=રાગથી વગાડ
વાનાં યંત્રો
વરઘોડો=માણસ પર
ણવા જતી વખત
વાજાં ઢોલ સાથે વ
ગડાવતા ઘણાં મા
ણસો મળી જાયછે તે

ઘડીઆળ=વખત જા ણવાનું યંત્ર
સરણાઇ=પીપી
તતુડાં=રણ શીંગડાં
દેવળ=દેવસ્થાન, મંદિર, ઠાકોરનું રહેવાનું ઠેકાણું
નાદ=અવાજ
પખાજ–મરદંગ
ઝાંઝ, ઘંટ, ભૂંગળ } એ વગાડવાની ધાતુની વસ્તુઓ
મજા=ગમત
કુંડાળું–ચકરડું ગોળ ચક્કર
જણ=માણસ
સાદ–અવાજ
ઝમકારો–ઝણકારો અવાજ

પાઠ ૪૯ મો

જન્મેગાંઠ–જન્મદિવસ
વરસગાંઠ=સાલગીરી જન્મતિથી
રાઇતાં=દહીંમાં કેળાં દૂધી રાએણ વિગેરે કોઇ ફળ નાંખી તેને સંભારાજેવું બનાવેછે તે
ઘરેણાં=સોના રૂપાના શરીરે પહેરવાના દાગીના
પહેરાવ્યાં–ઘલાવ્યાં
બીડાં–પાનનું બીડું
પાન=એ એક જાતના વેલાનાં પાંદડાં છે તે વેલાને નાગર વેલ કહે છે તેનાં પાંદડાં ખાવામાઆવેછે
સોપારી=એ ફળ છે જમી રહ્યા પછી પાન સોપારી ખવાયછે
કંસાર=લાવશી
અડાડયો–અડકાડયો
કઢી=છાશને ઉકાળીને મીઠું, મરચું, વિગેરે મશાલો નાંખીને ખનાવે છે તે
મીઠો=એમાણસનું નામ છે
જમવાનું=ખાવાનું
ભીંડા, કારેલાં } એફળ છે તેનું શાક થાય છે
મજા=ગમત
તેડયો–બોલાવ્યો
મંડયો=મચ્યો

પાઠ ૫૦ મો.

ચોખ્ખાઇ=સુઘડતાઇ ચોખ્ખા, સાફ રહેવું તે
ઉતારવી=કાઢવી
ગુમડાં–મોટા, ફોલ્લા શરીરની ચામડી ઉપરનાં દુઃખ
ઉલ–જીભ ઉપરનો મેલ
ફિકર–ચિંતા
કોહો=સળો
શરીર–ડીલ
ઘસવા=ચોળવા
જુઓ=માથામાં ઝીણા કીડાના જેવા જીવ પડે છે તે
ગંધાય=ખરાબ વાસ મારે
સાબુ–એક જાતનો મેલ કાઢનારો પદાર્થ
દાતણ=આવળ કે, બાવળની સોટીનો કકડો તે સવારમાંમોઢું સાફ કરવાના કામમાં આવે છે,
મસળવું–ચોળવું
કદીએ=કોઇ વખત
ગંદાં–મેલાં
સાજા–સારાં
નહાઇ લેવું–સાફ થઇ જવું

પાઠ ૫૧ મો.

ઉપણે–વા દઇને કસ્તર કાઢે, ઝાડકે
લુએો–લોંદો, લચકો
ઉથલાવીને–ફેરવીને
કલેડું–ઠીકરાની તાવડી
લાડવા–લાડુ
લોઢી–લોઢાની તાવડી
જમીન–જમીનને પોચી કરવી
શેકવું–તપાવવું, ખરૂં કરવું
તાપ–ગરમી
પાકવું–નીપજવું, થવુ
વાવે–રોપે
ઉગી–ફુટી, થઇ
લોટ–આટો
મેર–બાજુ, તરફ
અંગારા–કોયલા
લાલ–રંગીલા, શોખીન

દુધને રોટલો અને દહીં ને ભાત સારાં લાગે લાડવાને વાલ ફાવતા આવે એ રંગીલાઓ તમે જમો.

પાઠ ૫૨ મો.

ભલો–સારો
ઢીમણું–ઢેકા
ગભરાવું–અકળાવું
હીંચકો–ઝોલો, હીંડોળો
કોણી–હાથનું ઢીંચણ
વારો–વખત
ખસેડયા–આઘાકાઢયા
બઝાડીને=વળગાડીને
ધરાવું–ખુબખાવું
ખુબ–ઘણું
આઘો–વેગળો
વેગળા–આઘા
પેટભરીને–ઘણાજ ધરાય તેટલા
સામું–તરફ

પાઠ ૫૩ મો.

કાતરી–કરડી, કાપી
ચંચળ–હોંશિયાર
ખુણેખોચરે–ખુણામાં રહેવાનુ ઠેકાણું હોયત્યાં
ફુંકતો–ફુકમારતો
સંતાઇ–છુપાઇ છાના રહી
લોક–માણુસો
સરવે=બધા
તરત=જલદી
ભોંય–જમીન
દીઠામાં=જોવામાં
જબરા–જોરાવર
ઝાલવા=પકડવા
કશું–લગાર
ચાલતું–ફાવતું

દેખે–જુએ
ચૂંકેચાં–લગાર પણ બોલવું

પાઠ ૫૪ મો

રંજાડ–તોફાન
ધાડ–લૂંટારાની ટોળી
કપડાં–લૂગડાં
ખાસાં–સારાં
ઉપાય–ઇલાજ
મિની–બિલાડી
દિવટ=બત્તી
પાર–છેડો
હારોહાર–હારબંધ જથાબંધ
પકડયા–ઝાલ્યા
ધડબડ–ગરબર, ધંડાધડ
મહાસુખ–મોટુ સુખ

ઊંદરો હારબંધ (ઘણાજ) વધી ગયા તેમને પકડવા પણ છેડો આવ્યો નહિં જેમ ધડાધડ ધાડ આવે તેમ રાતે નોકશાન મચાવી રહે છે સારાં લૂગડાં હોય તે કરડી ખાય છે ને દીવાના દીવટ પણ લેઇ જાયછે એનો એકે ઇલાજ નથી પણ જો બિલાડી મળે તો મોટું સુખ થાય.

પાઠ ૫૫ મો

પાંદડાં–પાંતરાં
સાંભરે–યાદ આવે
બાપડી–બિચારી
ઓઢવું–શરીરપર ઢાંકવું
વાળ–નિમાળા
ભુલીગયાં–વિસરી ગયા
માં=નહી
દીઠી=જોઇ
વિના=વગર
ડીલ=શરીર
જરાએ–લગારે

પાઠ ૫૬ મો

આંચળ=થાન, ધાઈ
ધાવણા=નાના ધાવતા
જોર–શક્તિ
હાથવતી–હાથથી
જોયાં–દીઠાં
આખલા–ગોધા

પાઠ ૫૭ મો

ઝાડપાલો=ઝાડનાંપાંદડાં
કૂવો–જમીનમાં પાણીનો ઘણો ઉંડો ખાડો
નદીઓ–મીઠા પાણીનો પ્રવાહ પર્વતમાંથી નીકળેલો હોય તે
વાવ–પગથીઆં વાળો પહોળો ઉંડો જમીનમાં ખાડો બાંધેલો હોય છે તે
મોળું–ફીકું
મીઠું–મીઠાશવાળું સ્વાદીષ્ટ
ખારૂં–ખારાશ વાળુ
તળાવ–ઘણો પહોળો પાણીનો મોટો ખાડો
પાણીવડે–પાણીથી
વગર–વિના
જરાએ–લગારે
સઘળાં–બધાં

પાઠ ૫૮ મો

લખોટી–લાખની ગોળી
ઠરે–સાબીત થાય
મજાની–સારી
છાનોમાનો–કહ્યાવિના
ગમે–સારૂં લાગે
ભુલીગયો–વિસરીગયો

પાઠ ૫૯ મો

મહીપતિ–રાજા
પસ્તાય–દીલગીર થાય
પાછળથી–પછવાડેથી
ચાહન–ઉઘાડું જાહેર
ઝલાય–પકડાય
નર–માણસ
સમજી–જાણી
દેખે–જુએ
છેક પુરેપુરી
ફજેતી–ગેરઆબરૂ

જે માણસ ચોરીમાં સુખ જાણીને ચોરી કરે છે તેમાં જ્યારે પાછળથી દુઃખ જૂએછે ત્યારે ઘણો પસ્તાવો થાય છે જ્યારે ચોરી ઉઘાડી

થાય છે ને ચોર પકડાય છે ત્યારે રાજા તેને બાંધીને મારે છે અને તેની પૂરેપુરી ફજેતી થાય છે.

પાઠ ૬૦ મો

આંગણું-ઘરના બારણા આગળની જગા
પછીત-ઘરની પાછળની ભીંત
ચોક-ઘરની વચમાં થોડી ઉઘાડી જગા હોય છે તે.
ફરા-ઘરની આજુબાજુ ની ભીંતો
છીંડી=ઘરની પાછળ થોડી જગા હોયછે તે
ઓરડો-ઘરનો છેક અંદરનો ભાગ
અગાશી=ધાબું
પરશાળ-ઘરનો વચલો ભાગ
અજવાળું-ઉજાશ-પ્રકાશ
ઓટલો-ઘરના બારણા આગળ ઉંચી બેસવાની જગા કરેલી હોય છે તે
મેડો-માળ ઘરનો ઉપલો ભાગ
મેર-બાજુ

પાઠ ૬૧ મો.

રસોડું=રાંધવાની જગા
ભંડારીઆં=કબાટડાં
પાણીઆરૂ-પાણી મુકવાની જગા
ટાંકાં-ઘરમાં વરસાદનું પાણી ભરી રાખવાને ઘણા ઉંડા છોવરાએલા ખાડા કરી રાખેલા હોય છે તે
અંધારૂં-દેખાય નહી તે
રસોઇ-રાંધવાનું
ધુમાડીઉં-ધુમાડો જવાનો રસ્તો
ધુમાડો-ધુણી
ચોકડી-ખાળ ઉપર નહાવાની છો બંધ જગા
તાકાં-મોટાં બારણાં વાળા ગોખલા
ઓટલી-ઉચી જગા
ગોટાય-એકઠી થાય ઘેરાય
છો-મરડીઆ કાંકરાને ભઠ્ઠીમાં પકવીને બનાવે છે તે
જાળી-નાનીબારી ને લોઢાના સળીઆ જડેલા હોય છે તે
બારા-મેડા ઉપર બડાનાં બારણાં
ઝીલવું-ઝીપવું, ભરવું એકદમ ઉપાડી લેવું
દાદર-મેડાનું બારણું
નિસરણી-સીડી, માળ ઉપર ચઢવાનુ લાકડાનુ પગથીઆં વાળું સાધન
તાળુ-પેટી અગર ઘરનો કબજો રાખવાને લોઢાનું સાધન

પાઠ ૬૨ મો.

ખડખડે-હાલે
ખોતરવાની-ખોદવાની
દીપે-શોભે
બીકણ-નરમ, પોચો ભડકણ
ભાત ભાતના-જાતજાતના
વહાણું-સવાર

ઉકરડા—ઘાસ, છાણુ, કચરો વિગેરે એકઠું કરી ગામની ભાગોળે ખાતર વાસ્તે ઢગલા કરી રાખે છે તે
કૂકડી—એક જાતનું પક્ષી
સેવે=સાચવે, રક્ષણકરે
માંજર=માથાપર લટક કતી લાલ ચામડી
ધંધો=રોજગાર
વળગવું=બાઝવું
જાળવે છે=સાચવે છે
ઢાંકી દેછે=દબાવી દેછે
છેડવા=અડપલું કરવા
ધસીને=ધાઇને, એકદમ
કુકડુકુક=કુકડાનું બો લવું

પાઠ ૬૩ મો.

ગણુતો=લેખતો, દરકા ર રાખતો
ચગદી=કચરી, દબાવી
છેલ્લીવારે=છેવટે
પ્રાણ=જીવ
વેર=ઝેર, દુશ્મનાઇ
લગારેક=લગાર
ચટકા=ડંખ, બચકાં
સાપ=એક જાતનું લાં બુ મોટું ઝેરી પ્રાણી
કીડી=એક જાતનુ નાનુ પ્રાણી
નાગ=મોટા કાળો સાપ
છોલાયું=ચામડી ઉખડી
ફેણ=સાપ તથા નાગ માથું પહોળું કરેછે તે
જીવ=પ્રાણ
નબળા=જોર વિનાના
દર=સાપને રહેવાનું ઠે કાણું ઘર
પછાડી અફાળી
ભેગી=એકઠી
પેર=રીત

જોર વિનાના પણ ઘણા લોકની સાથે કોઇ પણ વખત વેર કરવું નહીં કીડીઓએ મોટા સાપનો પણ આ રીતે જીવ લીધો.

પાઠ ૬૪ મો.

છોડવા=નાના છોડ
મૂળીઆં=મૂળ છોડનો જે ભાગ જમીનમાં હોય છે તે.
વાટ—રસ્તો
ઓગળે—પીગળે, રસ થઇ જાય
જીવે—હયાતી રહે
વાદળ—આકાશ
વેહ—કાણું
કસ—રસ, તત્વ
થડ—ઝાડનો વચલો ગોળ ભાગ
ડાળાં=ઝાડના આજુ બાજુના ફાંટા
ફળ=લીલો મેવો
તેવતી—તેનાથી
વેલા=ભોંયપર દોરી જેવા પાતળા થઇને પથરાયછે તે
કોહળું=એકફળ છે તેનું શાક થાય છે

પાઠ ૬૫ મો.

લીલાં—તાજાં, ખુબસુરત
કચરો=મેલ
કરમાઇ=ચીમળાઇ,સુકાઇ
સુકાવું—કરમાઇ જવું
સીંચીએ=રેડીએ
ટટાર—સીધાં

છાંટવું=છુટું છુટું નાંખવું
તાજા=લીલા
હાલ=દશા
ભસ=ઘણો
મજાનાં=સારાં
લૂલા=ઢીલા, નરમ, મુડદાલ

પાઠ ૬૬ મો

રીસાળ=તામસી
પિરસેલી=ખાવાનું કાઢી તૈયાર કરેલી
મુદ્દલ=લગાર
ચેન=મજા
મેળો=તમાશો, ઘણા માણસોનું ભેગા થવું તે
રીસાયો=ગુસ્સે થયો
વેદના=દુઃખ
ભાંડુ=ભાઇબેનનાં છોકરાં છૈયાં બીજાં સગાં
માલ=ફાયદો
પુણે=નડે
વીંછી=એક જાતનું ઝેરી પ્રાણી
ટેવ=ખો, પ્રકૃતિ
ભને=ફાવે
ખોડું-માઠું

પાઠ ૬૭ મો

ઇંડાં=ઐદાં, જેમાંથી બચ્ચાં નીકળે છે તે
વસ્તુ=ચીજ
આખું=બધું
સૌએ=બધાએ
ચીંચીં=ચકલીનું બોલવું
રઝળીને=રખડીને
ચાંચમાં=મોંમાં

પાઠ ૬૮ મો

પાલો=ઝીણાં પાંદડાં
ઝાંઝવાં-ઘણા તેજથી આંખે ન સૂઝે તે આંધળાં
ગરમી-તાપ
તેજ-પ્રકાશ
નીપજવું-થવું પાકવું
ધાન્ય-અનાજ
સૂરજ=સૂર્યનારાયણ
સર્વે=બધા
ઓછું=થોડું

પાઠ ૬૯ મો

બગાડ=નુકશાન
ધાજો=મદદે આવજો
ગભરાઇ=ચકળાઇ
છેતરવું=ઠગવું કપટ કરવું
સીમમાં=વગડામાં
આસપાસ=આજુબાજુ
ખેતરવાળા=ખેતરના માલીક, ખેડુત
ખેડુત=ખેતી કરનાર
અમથી=નકામી
ભણી=બાજુ તરફ
શરમાઇ=લજવાઇ
સાચીમાનીનહી=કબુલ કરી નહીં
નુકશાન=બગાડ, ગેરલાભ
ખરેખરો=સાચો

પાઠ ૭૦ મો

ઘુરકવું=ગુસ્સાથી જોવું, દાંતીઆં કરવાં
લોહીલોહાણ=લોહીવાળા
પામીએ=ખમીએ
તુટીપડવું=એકદમ જોસથી ઉતરી પડવું
ભસવું=કૂતરાનું બોલવું
ગરીબ=નરમ, સાલસ શાંતસ્વભાવનો
સોબત=સંગત
બાપડો=બિચારો
ભુંડાં=નઠારાં

પાઠ ૭૧ મો

પજવીએ=કાયર કરીએ, હેરાન કરવું
ઉશામીએ=ઉઠાવીએ ઉંચો કરીએ
હળીમળીને=સંપસંપીને
દુખાય=દીલગીર થાય
માંહોમાંહે=એકબીજાથી
રાજીથવું=ખુશી થવું
હેત=પ્યાર, માયા, પ્રીત
રીસાવું=ગુસ્સે થવું
વહેંચો–ભાગપાડો

પાઠ ૭૨ મો.

ઝગઝગાટ=ચળકાટ
વહાલો–પ્યારો
ચીજ=વસ્તુ
ઉંચો–દુર, ઉપર, વેગળો
પૃથ્વી–દુનિયા
ઘોર–ઘણુંજ અંધારૂં
ગગન–આકાશ
પરમેશ્વર–મોટો ઈશ્વર
રોજ–હમેશા
મેળે=વડે, થી
ચળકતી–તેજવાળી, ઝળકતી
સર્વે=બધું

પાઠ ૭૩ મો.

મહિમા=લીલા,બનાવટ
કરનાર=બનાવનાર
જગ=દુનિયા
ભજવા=ભકતી કરવા
આમલી=એક જાતનું ઝાડને તેનું ફળ તેનોસ્વાદખાટો હોયછે
સજનાર–બનાવનાર
કોઠી–એક જાતનું ઝાડ તેના ફળને કોઠ કહેછે
આંબો=એક જાતનું ઝાડ તેના ફળને કેરી કહેછે
તારા=ચાંદરણી
દેવ–પરમેશ્વર
તાડ=તાડનું ઝાડ
કોય–કોઇ
ધરીએ–રાખીએ
ટેવ–પ્રકૃતી,ખો, રીવાજ

હે ભાઇ આ મોટાં ઝાડ જુઓ તેમાં સૌથી ઉંચું તાડનું ઝાડ છે કોઇ આંબાનું કોઇ આમલીનું ને કોઇ કોઠીનું પણ હોય છે પણ તેનાં ફળ જૂદાં હોય છે. જે આ દુનિયાનો બનાવનાર છે. ને તે સૂરજ અને તારાનો પણ બનાવનાર છે એજ અમારો મોટો પરમેશ્વર છે તેનું ભજન કરવાની ટેવ રાખવી.

પાઠ ૭૪ મો.

નિશાળ–છોકરાંઓને ભણવાજવાનું ઠેકાણું
રંગત=રંગેલી
એકેએક–એકની સંખ્યા
પોતીઆં–નાનાં ધોતીઆં
સો=સંખ્યા છે
પાટી=સફેતાથી કે ધુળથી લખવાનું લાકડાનું નાનું પાટીયું
ધુળ=રજ, ઝીણી રેતી
વતરણું=લાકડાની કલમ
તૈયાર=હાજર, તરત

કામમાં આવે તેવું
સ્લેટ=પથરપાટી
ખડી-ચીકણી ધોળી માટી
ફિકર-ચિંતા
મેલાં-ગંદાં
જાળવીને-સાચવીને
મંજાવીને-સાફકરાવીને

પાઠ ૭૫ મો.

ચિતારો-ચીતરનું કામકરનાર,છબીકાઢનાર
હિરાકશી-એકજાતનો કાળો રંગ બનાવવાની વસ્તુ
ભાઇબંધ=દોસ્તદાર
ખડીઓ-શાહી અથવા ખડી ભરવાનું માટીનું કે કાચનું નાનું વાસણ
હરડાંબેડાં-એકજાતનાં ઝાડનાં ફળ છે
શાહી=રૂશનાઈ
બરૂ=કલમ ઘડવાનો સાંઠાનો કડકો
હસેછે=મશ્કરી કરેછે
પરમદહાડે=ત્રીજેદીવસે
ભટ=બ્રાહ્મણની અટક
બૂકો=ચુરો

પાઠ ૭૬ મો.

ધનતેરશ=ધન પુજવાનો દીવસ, આસોવદી ૧૩ તેરશ
બાજુબંધ=હાથે પહેરવાનું સોનાનું ઘરેણું
કંદોરો=કેડે પહેરવાનું રૂપાનું ઘરેણું
કુંપીઓ=કોટે પહેરવનું સોનાનું ઘરેણું
છવીટીઆં=આંગળીઓએ પહેરવાનું રૂપાનું ઘરેણું
બેરખી=બૈરાંને કોટે પહેરવાનુંસોનાનુંઘરેણું
વાનાં=વસ્તુ
કડાં=હાથે પહેરવાનું સોનાનું ઘરેણું
સાંકળાં=હાથે અને પગે હેરવાના સોનાના કે રૂપાના દાગીના
ચોકડાં=હાથે પહેરવાનું સોનાનું ઘરેણું
અકોટી=બૈરાંને કોટે પહેરવાનું સોનાનું ઘરેણું
વીંટી=આંગળીએ પહેરવાનું સોનાનું કે રૂપાનું ઘરેણું
પોંચી=હાથે પહેરવાનું સોનાનુ ઘરેણું
બાજઠ=નાનુ લાકડાનું ચોરસ ચાર પાયાવાળું બેસવાનું સાધન
તુશીપાટીઆ=બૈરાંને કોટે પહેરવાનુ સોનાનું ઘરેણું
બાઈડાયો=બૈરીઓ
ધોઈને=સાફ કરીને
કોરે=બાજુએ કીનારે
વાંક=બૈરાંઓને હાથે પહેરવાનું સોનાનું ઘરેણું
ચળકતાં=શોભીતાં

પાઠ ૭૭ મો.

ખીલા=ખુંટા, તે લોઢાના થાય છે
કીંમત=ભાવ, મુલ
સોનેરી=સોનાના
હળપુણી=હળનીકોશ
બુટ્ટા=કસબનાં ફુલ
પાવડો=માટી ઉસરડવાનું લોઢાનું હથિયાર
કિનખાબ=એકજાતનું કસબના ફુલવાળું રેશમી ઉંચું લુગડું
સાંકળ=બંધ કરવાની

લોઢાની સાંકળી
નકુચા=સાંકળ ભરા
વાના ખીલા
દીપેછે=શોભેછે
પાર=છેડો

પાઠ ૭૮ મો

ડોકું=ધડની ઉપરનો
ભાગ, ડોક
હડપચી=દાઢી આગ
ળની જગા
બોચી=ગરદન ડોકા
ની પાછળ માથાને
લગતો ખાડો હોય
છે તે
ગાંસડી=બચકી, પો
ટલી
ચોટલો=માથા ઉપર
ના લાંબા વાળ
લમણા=કપાળની બા
જુનો ભાગ
મોખરો=આગળનો
ભાગ
ધડ=શરીરનો વચલો
ભાગ, ડોકાની ની
ચેનો ભાગ
બાબરી=નાનાવાળ

પાઠ ૭૯ મો

બગલ=કાખ
વાંસો=બરડો પીઠ
શરીરનો પાછલો ભાગ
ઢીંચણ=ધુંટણ
ખભા=ખાંધ
હથેલી=હાથેલી હાથ
ના પંજાનો અંદર
નો ભાગ
કેડો=કમ્મરો
પછવાડે=પાછળ વાંસે
કાંડું=હાથનો પંજા
આગળનો સાંધો
પેડુ=પેટની નીચેની
જગા
ગાળો=ભાગ
થાપા=ભાત
સાથળ=જાંગ ઢીંચ
ણુની ઉપરનો ભાગ
નળો=ઢીંચણુની નીચે
નો ભાગ
તળીયું=નીચેનો ભાગ
એડ=પંજાનો પાછ
લો ભાગ
ધુંટી=નળાને પંજાના
સાંધામાં જે ઢેકા
હોયછે તે
છાતી=પેટની ઉપરનો
ભાગ
મેર=બાજુ

પાઠ ૮૦ મો

સોબત=સંગત
આંબાવાડીઉં=ઘણા
આંબાના ઝાડનો જથો
રપેર્યા=માર્યા
રખવાળ=સાચવનાર
પહોંચ્યો=આવીલાગ્યો
કેરી=આંબાનું ફળ
ઝાંપો=કાંટાનું બારણું
લાગ=દાવ
માર્ગમાં=રસ્તામાં
સાથેસાથે=જોડેજોડે
કોરે=બાજુએ
ભુંડા=નઠારા
ઝલાયો-પકડાયો
વલે-દશા

પાઠ ૮૧ મો

સંગત-સોબત
પ્રેમ-હેત
ઠામ-ઠેકાણું
ભાગ્યશાળી=નસીબ
વાન ભાગ્યશાળી
રંગ=અસર ગુણ

ઠરશે=રહેશે રૂડો=સારો	બુરો=નઠારો	બને=થાય

જેને જેવી સોબત તેના તેવા ગુણ આવે જેને જેવી સોબત તેવું તેનામાં હેત પણ હોય જેને જેવી સોબત તેનાં કામ તે કરશે જેને જેવી સોબત તેવે ઠેકાણે જઇને ઉભો રહેશે સારાની સોબતમાં સારો થશે અને નઠારાની સોબતમાં નઠારો થશે સારા મહેતાજીની સોબતથી નસીબવાન વિદ્યા ભણે.

પાઠ ૮૨ મો

જલેબી=એક જાતની ખાંડનો રસ પાએલી ખાવાની જણસ તે પક વાન કહેવાય છે
ભાખરા=જાડા રોટલા
પહોર=બીજે વરસ
ભાણે=જમવાના આસન ઉપર
પકવાન=લાડુ જલેબી વગેરે મીઠાઇ
પતાસાં=ખાંડના ડપકા
હારડા=ખાંડનાં ચકતાં પાડીને દોરામાં ઘાલીને હાર જેવું કરે છે તે
બરફી=ખાંડનીને માવાની ખાવાની જણસ
ઘેબર=ખાંડ પાએલી ખાવાની વસ્તું તે પકવાન કહેવાય છે
રમકડાં=રમવાની વસ્તુઓ
નાત=જાત

પાઠ ૮૩ મો.

ખાતરપાડીને=ચોરીકરીને
વણજારૂ=એ કુતરાની જાત છે
દાટવું=દબાવવું
ખોતરવું=ખોદવું
નજર=ધ્યાન, લક્ષ
ધન=પૈસો
પિછોડી=ખેસ
ગએલું=ખોવાએલું

પાઠ ૮૪ મો.

મેળાપ=મુલાકાત, ભેગા થવું
શેખી=ટીશી
રડવું ખડવું=કોઇ જગાએ અથડાતું.
મોંઘું=ઘણી કીમતનું
ચડભડી=વઢીપડી
સામટો=બધો, એકઠો
સાહુકાર=પૈસાદાર
જમણ=જમવાનું, ખાવાનું
ખરીદવું=વેચાતી લેવું
હાંલ્લુ=મટકું, માટીનું નાનું વાસણ
લેખું=હિસાબ, ગણત્રી
અથાણું=આથણું કેરી લીંબુ વિગેરેને મસાલો ભેળવી રાખી મુકે છે તે,
જણીઓ=બાઈડીઓ
ભેગું=એકઠું
ધાંટો=અવાજ, સાદ
લેખવે છે=ગણે છે
ખપ=કામ, જરૂર

પાઠ ૮૫ મો.

સમડી=એ પક્ષી છે
જાળ=ઝાંપ, ફાંદો
કરગરવું=કાલાવાલાં કરવાં
વાઘરી=માણસની જાત છે.
મરડવું=આમળવું
અમથો=નકામો
બગાડયું=નુકસાન કરયું
લુચી=ખંધી

પાઠ ૮૬ મો.

બીડમાં ખેતરમાં
ફુલાવવું=મોટું કરવું
તાલેવર=પઇસાદાર
ખર્ચ ખુટણ=પરચુરણ ખરચ
મમત=જીવ, હઠ
ગજુ=શકિત
બરોબર=સરખુ
ચંપાઇ=દબાઇ
જીવ=પ્રાણી

પાઠ ૮૭ મો.

આડોશી પાડોશી=પાસેના ઘરમાં રહેનારા
જાગતું=ઉંઘવું નહીં તે, જાગૃત રહેવું
ગુણપાડ=ઉપકાર
રખવાળી=ચોકી સાચવણ
જાળવ્યું=સાચવ્યું
ધણી=માલીક
ચાકરો=નોકરો

પાઠ ૮૮ મો.

કંદોઇ=મીઠાઇ વેચનાર
ખડકી મુકવું=ગોઠવી રાખવું
સાકરીઆ=ખાંડનો રસપાયેલા, મીઠા
ચકરડી=ગોળ ફરતુ રમકડું
મીઠાઇ=ખાંડની ખાવાની જણસો
કથરોટ=પહોળું વાસણ
પાલખી=એક જાતનુ બેસવાનું લાકડાનું વાહન
રમકડાં=રમવાની વસ્તુઓ
ઠઠ=ભીડ
મેળો=ઘણા માણસોનુ ભેગું થવું
સામાન=ચાજો

પાઠ ૮૯ મો.

પંચરાઉ=જુદી જુદી જાતની=પરચુરણ

નાગલી, કોદરા, તુવેર, મકાઇ, લાંગ, મસુર, બંટી, બાવટો — એ અનાંજનાં નામછે
અપવાસ=ભૂખ્યા રહેવું
ફરાળ=વ્રતમાં ખાવાની વસ્તુ
ચાલ=રીવાજ

પાઠ ૯૦ મો.

ઘાંચી=તેલ દીવેલ વેચનાર
ઘાણી=તલપીલવાનો લાકડાનો સંચો
પીલવું=કચરવું, દાબવું
ડોળીઉં=ડોળીનું તેલ
દીવેલ=એરંડાનું તેલ એરંડીઉં
કણઝીઉં=કણઝીનું તેલ
સરશીઉં=સરશવનુંતેલ
સત્રળાં=બધાં
એરંડા=દીવેલ
ફોલ્લા=ગુમડાં
ખોળ=પીલતાં કુચા રહેછે તે
સરસવ=સરશીઉં કા

દવાનારાઇજેવાદાણા
પાઠ ૯૧ મો.
હકીકત=વાત, હેવાલ
કાચુ કોરૂં=તળેલુ
દારૂખાનું=આતસબા
જી અવાજ થાય એ
વી દારૂની બનાવેલી
વસ્તુઓ
જાળાં=કરોળીઆનાંપડ

જાળ વિગેરે
ઉધઇબુધઇ=એકજાત
ના સળો લગાડનારાં
ઝીણાં પ્રાણી
ખંખેરી=ઝાપટી
શીરો=એકજાતનું ખાવાનું
ટેટા=ફટાકા
મઠીઆં } એ ખાવાની
સંજારી } વસ્તુઓછે

ગેરૂ=એકજાતનીલાલમાટી
બચકો=ગાંસડો
ખરખરીને=ઘણોજ
ફુલકરણી } એફોડવા
ફટાકા } નાદારૂની
છછુંદરા } જુદીજુદી
} વસ્તુઓ
ફરતાંફરતાં=જાતજાતના
ભારે=ઘણી કિમતનાં

હિંદુના મહિના.

શિયાળાના.	ઉનાળાના.	ચોમાસાના.
૧ કારતક	૫ ફાગણ	૯ અશાડ
૨ માગશર	૬ ચઇતર	૧૦ શ્રાવણ
૩ પોસ	૭ વૈશાક	૧૧ ભાદરવો
૪ માહા	૮ જેઠ	૧૨ આસો

અંગ્રેજી મહિના ને તેના દીવસ.

૧ જાનેવારી.	૩૧	૫ મે.	૩૧	૯ સપટેમ્બર.	૩૦
૨ ફેબ્રુવારી.	૨૮	૬ જુન	૩૦	૧૦ અકટોમ્બર.	૩૧
૩ માર્ચ.	૩૧	૭ જુલઇ.	૩૧	૧૧ નવેમ્બર.	૩૦
૪ એપ્રીલ.	૩૦	૮ અગષ્ટ.	૩૧	૧૨ ડીસેમ્બર.	૩૧

હિંદુની તીથી.

૧ પડવે	૫ પાંચમ	૯ નોમ	૧૩ તેરશ	**વાર.**	બુધ.
૨ બીજ	૬ છઠ	૧૦ દશમ	૧૪ ચૌદશ	રવી.	ગુરૂ.
૩ ત્રીજ	૭ સાતમ	૧૧ અગીઆરશ	૧૫ પૂનેમ	સોમ.	શુકર.
૪ ચોથ	૮ આઠમ	૧૨ બારશ	૦)) અમાંસ	મંગળ.	શની.

સમાપ્ત.

જાહેરખબર.

અમારી પાસેથી સુધારેલી નવી આવૃત્તિ પ્રમાણે છપાવેલા ગુજરાતી બીજી, ત્રીજી, ચોથી, પાંચમી અને છઠ્ઠી ચોપડીઓના અર્થ ઘણી સસ્તી કીમતે મળશે.

આ સિવાય—નવી આવૃત્તિ પ્રમાણે બીજા, ત્રીજા ચોથા, ધોરણની નોટો હાલ તૈયાર થાય છે. તે થોડા, વખતમાં છપાઇ બહાર પડશે.

પુસ્તક મળવાનું ઠેકાણું—બુ૦ મોહનલાલ જેચંદ-ની દુકાનેથી.

ઠે. રીચીરોડ પોષ્ટ આફીસ સામે.

અમદાવાદ.